

ikke skulde forholde sig med den og med Circulæret af 1868 saaledes, som her angivet. Det har som en Følge deraf, som tidligere udtalt, unegtelig forbauet mig meget, at det nævnte „uflydige“ Circulære, som jeg fremdeles anser det for at være, har valet saa megen Dømmelse og saa megen Overraskelse i det Mindste hos Enkelte, som det synes har været Tilfældet.

Idet jeg nu specielt vender mig til den høitærede Indenrigsminister, maa jeg først takke ham for den særlige Dømmelse, som han har stænknet ikke blot mine Foredrag, men ogsaa enkelte uvilkaarlige Bevægelser af mig, medens han selv havde Ordet. En svag Røst paa Hovedet af mig foranledigede saaledes den ærede Minister til i Anledning af denne Hovedrøst at gjentage sin Paaastand om, at Bondejorden efter den tidligere Lovgivning skal bruges særlig til Landalmuens Underhold, eller rettere — den ærede Ministers Foredrag foreligger ikke trykt endnu, saa at jeg ikke kan gjengive selve Ordene — den gamle velbeksjendte Paaastand om, at Bondejordens Bestemmelse er den, særlig at tjene til Bondestandens Underhold. Jeg rystede paa Hovedet — det kan jeg ikke fragaar, fordi det forekom mig, at denne Paaastand er og altid har været falsk, og det forekommer mig, at Grunden til denne min Opfattelse ligger saa nær for. Naar man nemlig har ikke alene ældre Lovbestemmelser, i Genhold til hvilke endog Herremænd kunde sætte sig ned og drive Bondejord, men tillige flere Lovbestemmelser, der ganske særlig opfordre Folk fra Byerne, der ikke høre til Bondestanden, til at drage ud paa Landet for at forbedre Jordbruget, for at give et godt Exempel for Bondestanden osv. osv., saa synes det mig at være en mærkbar Paaastand, at Bondejordens Bestemmelse skulde være den at tjene til Landalmuens og Bondestandens Underhold. — En anden uvilkaarlig Bevægelse af mig, som foranledigede den ærede Minister til at fremsætte en Bemærkning, var den, som jeg ikke kunde afholde mig fra at gøre, da den ærede Minister havde udtalt, at det af mig saa ofte fremhævede, det vil sige som nyt og hidtil i Lovgivningen ube-

kjendt fremhævede Ord „Fæstjord“ dog ikke var saa ganske ukjendt i denne, idet det fandtes i Loven af 21de Marts 1864. Den Bevægelse, som jeg da gjorde paa min Plads, blev misforstaaet af den ærede Minister, som om jeg var „gnaven“ over at høre en saa vigtig Indvending imod, hvad jeg tidligere havde sagt. Men det var ingenlunde min Mening. Min Mening var kun den, at, om end det nævnte Udtryk stod i Loven af 21de Marts 1864, saa kunde jeg, da denne Lov kun handler om Superficiærgods, altsaa om et ganske exceptionelt Forhold, dog ikke Andet end beklage, at den ærede Minister vilde bruge det som et Argument imod den generelle Bemærkning, som jeg havde gjort. Min Bevægelse var saaledes ingenlunde et Udtryk af Gnavenhed; den var, som sagt, kun et Udtryk af Beklagelse over, at den ærede Minister vilde hente et Argument som det anførte fra en saa særlig Lov som den nævnte og bruge det imod min ganske generelle Bemærkning. — Jeg indrømmer, at den ærede Minister, da han sidst havde Ordet, fremkom med en reel Indvending mod Mindretallets Vædringsforslag, nemlig den, at de i dets § 3 nævnte Landvæsenkommisjoner vilde i mange Tilfælde blive for kostbare for de Bedkommende. Men jeg haaber imidlertid, at de ærede Medlemmer, der ellers maatte være tilbøjelige til at følge Mindretallet i Mod sætning til Flertallet, ikke deraf vilde lade sig affrække fra at stemme for Mindretallets Forslag. Thi det er dog ganske klart, at hvilken Vægt man end vil tillægge det, om en Mand, som søger en Bevilling, kommer til at afholde en Udgift for at erhverve den, saa vil denne Banskethed ved Mindretallets Vædringsforslag i alt Fald overmaade let kunne fjernes. Det vil jo f. Ex. kunne ske blot ved at indskyde Ordene: „særnodent gjøres“ foran „ved Landvæsenkommisjons Skjø“. Saa er det nemlig ikke udtalt som Regel, at der skal en Landvæsenkommisjons Skjø til for at godtgjøre, at der bliver en Gaard, tilstrækkelig til en Familjes Underhold, tilbage. Man kan jo tænke sig, at det kan godtgjøres paa mange andre Maader end ved Landvæsenkommisjoner, at, hvad der bliver tilbage, er et selvstæn-